

[B] **ONDRAAGLIJKE LICHTHEID.
TWEE ROMANS VAN JEROEN VAN ROOIJ**

Beweren dat muziek een grote rol speelt in de eerste twee romans van Jeroen van Rooij (1979), vergt ongeveer evenveel lef als de mededeling dat citroenen soms een beetje zuur kunnen smaken. Het belang van (techno)muziek lijkt in het werk van Van Rooij trouwens alleen maar toe te nemen. Terwijl de verwijzingen naar *beats* en *bleeps* slechts een van de vele motieven vormen in het veelkleurige mozaïek van *De eerste hond in de ruimte*, spelen muzikale knoppendraaiers als James Holden, Pantha du Prince en Burial in *Het licht* een nog veel prominentere rol. In het werk van Jeroen van Rooij is god zeker een deejay. Maar wie zich te dicht tegen hem aanschurkt, dreigt zichzelf te verliezen.

Muziek mag dan het bindmiddel zijn tussen de beide romans van Van Rooij, ook thematisch hebben de boeken nogal wat met elkaar gemeen. Met de moed der wanhoop gaan jonge stedelingen telkens op zoek naar iets waaraan ze zichzelf helemaal kunnen overgeven, iets waarin ze zich kunnen verliezen. Een nieuwe plaat, een andere drug, een vurige vriendschap: als het maar een beetje zin kan geven aan de anders zo nutteloos en ordinair lijkende volgende dag. Een nieuw, groot, inspirerend verhaal, daar is de generatie van het jaar nul hard naar op zoek. Al lijkt Van Rooij ook wel te suggereren dat een totale tabula rasa misschien nog wel het meeste deugd kan doen.

Van Rooij ontwikkelt die gedachte in zijn beide boeken op een erg verschillende manier. Zo voert hij in *De eerste hond in de ruimte*, een verteltechnisch kluwen waarin het experiment nadrukkelijk wordt gezocht, een personage op met het geheugen van een slak. Telkens opnieuw wordt zijn brein als het ware “gereset”, en telkens maakt hij daarvan een notitie in zijn dagboek: “Vandaag: 1ste bewustzijn... Voor het eerst bewust”. Waarna het zwarte gat in zijn blanke brein zich weer wijd gapend opent, hij de zin uit zijn dagboek schrapt, en alles weer opnieuw kan beginnen.

Bloot zijn en beginnen, daartoe is deze geheugenloze schim eeuwig gedoemd. Het konden de contouren zijn van een tragisch personage, maar Van Rooij kent een grote metaforische waarde en

kracht toe aan deze schrijvende man zonder eigenschappen. Hij doet dat onder meer door op het einde van de roman een aantal andere merkwaardige personages te laten samenkomen in het huis van de man zonder geheugen. Zo is er de figuur van Caspar David Friedrich, een naam als een Teutoonse klok die zoveel literaire referenties oproept dat het aannemelijk wordt dat die brave ziel er eigenhandig verantwoordelijk voor is dat de zon elke dag in al haar glorie opkomt, een halve cirkel omschrijft en ten slotte weer artistiek verantwoord ondergaat. Friedrich, een soort Luminusmannetje dat met zorg en liefde “dagen maakt”, heeft een knoert van een probleem: zijn voorraad dagen raakt langzamerhand op, en het duurt een heel jaar om een volle dag te maken. Hij zoekt daarom soelaas bij de man zonder geheugen: wie om de vijf seconden alles vergeet, maalt er niet om als elke dag er voortaan precies zou uitzien als de vorige.

Dat is helemaal anders voor Micha, Jonas en Lisel, drie razende en nogal bodemloze jongeren die zich van de ene stroboscoop naar de andere rave reppen. Juist door de sleur van het alledaagse zo krampachtig te ontvluchten, verwordt hun leven tot een monotone routine van drugs, *drones* en veel

beats per minuut. Dan zijn er ook nog een verlopen taxichauffeur, een soort wolfachtige figuur, en een curieus meisje dat verhalen verzamelt die ze in de snackbar van haar vader hoort vertellen.

Van Rooij gooit in zijn debuut een heleboel mythen en jungiaanse archetypen op een grote, flikkerende hoop. Ergens in het laatste kwart overspeelt hij daardoor onvermijdelijk zijn hand. Toch is *De eerste hond in de ruimte* een ambitieus en broeierig boek. Het is een feeërieke trip door een literair Tomorrowland die baadt in een sfeer die je ook in de televisieserie *True Blood*, de film *The Matrix* en de straten van Berlijn kunt vinden.

Ook de personages in *Het licht* hunkeren naar iets waarin ze kunnen opgaan. Zes tieners vinden dat plezier in techno, drugs en laserstralen, maar vooral ook in elkaar: hun vriendschap is zo verzwelgend dat de rest hen gestolen kan worden. In enkele hoofdstukken met telkens de titel “Wij” – een trucje dat we kennen uit *De geruchten* van Hugo Claus – geeft Van Rooij mooi weer hoe (jonge) mensen zich in vriendschap kunnen verliezen. Deze vriendschap, die op geen enkele manier van liefde verschilt, is aanvankelijk als een helwit licht dat alle zorgen, vragen, complexen en twijfels van

de zes tieners wegneemt, of althans helemaal doet verbleken. “Kun je verliefd zijn op vijf mensen tegelijk?” vraagt iemand zich af. “Ja”, luidt het antwoord. En tegelijk ook: “Nee.”

Van Rooij slaagt er perfect in om de lallende, ontregelde voertaal van het dansende volkje weer te geven, en toont ook dat in die vreemde gesprekken over Superpitchers, pluchen hamsters en stoere vossen een merkwaardig soort schoonheid schuilt. Tegenover hun ontembare levenslust staat Erik, een uitgebluste journalist die in een troosteloos bestaan als ghostwriter is versukkeld. Zijn fascinatie voor het bandeloze bestaan van de tieners verandert gaandeweg in een zekere afkeer, niet zozeer wanneer hij ontdekt dat de zes jonge mensen helemaal niet zo gelukkig waren als hun foto's op de socialenetwerksites Facebook, Hyves en Partyflock doen vermoeden, maar omdat hun leventje in technotenten veel exclusiever en begrensder blijkt dan hij eerst dacht.

Door nogal expliciet duidelijk te maken dat in de wereld van de dansende jongelui uiteindelijk “geen liefde, geen woede, alleen maar leegte” overblijft, sluipt er een moraliserend toontje in *Het licht*. Van Rooij richt zijn kritiek ook op de wereld buiten de discotheek. Wanneer enkele jongeren zich kennelijk van hun eigen leven beginnen te beroven (de naam van het fictieve stadje Bruggend verwijst naar die van Bridgend in Wales, waar tussen 2007 en 2009 de ene zelfmoord na de andere werd geregistreerd) suggereert Van Rooij dat daaraan een “economische wetmatigheid” ten grondslag ligt: “Zolang er vraag naar is, zullen er jongens en meisjes van bruggen, flats en viaducten blijven springen, zullen ze hun polsen overlans doorsnijden in de badkamer van het ouderlijk huis of een pot vol slaaptabletten van hun moeder opeten. Het patroon kan zich eindeloos herhalen, totdat kijkers, luisteraars en lezers ervan verveeld geraken en hun blik afwenden.” Van Rooij keert zich zo ook tegen de media, en tegen de gebruikers van die media. Zo heeft hij een stekende angel in de sappige appel van zijn dreunende feestromans verstoppt.

“*Nur die Liebe zählt*”, schrijven de *24 hour party people* uit *De eerste hond in de ruimte* op alle plaatsen waar ze zijn gepasseerd. In de romans van Jeroen van Rooij bloedt zelfs die liefde dood, en bengelen alle personages over de grenzen van hun nulpunt.

Wat rest, is vervreemding, ontkenning, en “een leegte die niet aan te wijzen is, die geen plaats en geen naam heeft, maar die volkomen reëel is”. Probeer daar maar eens op te dansen.

BERT VAN RAEMDONCK

JEROEN VAN ROOIJ, *Het licht*, De Bezige Bij Antwerpen, 2012, 254 p; JEROEN VAN ROOIJ, *De eerste hond in de ruimte*, Prometheus, Amsterdam, 2010, 187 p.
